

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefon dyżurny: 21-34-34
Telex: 816-436

BD/242/60/89

NAJWAŻNIEJSZE SPRAWY POLSKI I POLAKÓW - LISTOPAD '89

Komunikat z badań

Grudzień 1989 r.

Za najważniejszy problem Polski i Polaków w końcu 1989 roku respondenci CBOS¹ uznali przewyciężenie kryzysu gospodarczego (35,9%; tab.1 i tab.1 aneksu). Wybór taki można wytłumaczyć tęsknotą społeczeństwa do unormowanej gospodarki, a co za tym idzie, do stabilnej sytuacji życiowej. Na drugim miejscu znalazła się stabilizacja cen (30,8%), która we wrześniu² zajmowała pierwsze miejsce (44,1% wskazań). Tak duża różnica odsetków może świadczyć o minięciu pierwszego szoku związanego z rozpoczęciem procesu urynkwienia (przede wszystkim gospodarki żywnościowej). Sugeruje to także wyraźne zmniejszenie się liczby osób wymieniających jako najistotniejszą sprawę poprawę warunków bytowych społeczeństwa (we wrześniu - 17%, w listopadzie - 13,8%).

Kolejną pozycję zajmuje zaopatrzenie i funkcjonowanie handlu. W porównaniu z wrześniem (27,5% wskazań), w listopadzie znacznie zmalał (do 14,6) odsetek osób, dla których jest to sprawa szczególnie ważna.

Bardzo wzrósł, w porównaniu z poprzednimi pomiarami, procent wypowiedzi podkreślających potrzebę konsekwentnego reformowania gospodarki (9,3%). Równie duże zainteresowanie tą kwestią notowano na początku '88³. Potrzebę poprawy (zmiany) sposobu zarządzania gospodarką dostrzegało 3,3% respondentów. Jest to tyle samo co w listopadzie '88⁴, czyli w początkowym okresie rządów ekipy M.Rakowskiego.

Uznanie wyprowadzenia kraju z kryzysu za najważniejszą sprawę Polski, przy jednoczesnym wzroście liczby osób dostrzegających konieczność reformowania gospodarki i poprawy zarządzania nią, można

¹ Sondaż zrealizowano w dniach 17-21 listopada '89 na ogólnopolskiej 1497-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłej ludności.

² Badanie "Aktualne wydarzenia (14)" zrealizowano w dniach 13-14 września '89 na 999-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłej ludności Polski.

³ "Nastroje społeczne w styczniu 1989 roku". Komunikat z badań, CBOS, luty 1989 r. Tabela 11.

⁴ Tamże.

Tabela 1

Grupy problemów	Wskazania w odsetkach	
	listopad	wrzesień
Przezwyciężenie kryzysu, wyjście z kryzysu, stabilizacja gospodarcza	35,9 (1)	33,9 (2)
Stabilizacja cen, zahamowanie wzrostu inflacji, drożyzny, poprawa wartości złotówki, zahamowanie podwyżek	30,8 (2)	44,1 (1)
Zaopatrzenie rynku, więcej towarów, niedostatek dóbr, poprawa funkcjonowania handlu, zapełnienie półek sklepowych	14,6 (3)	27,5 (3)
Poprawa warunków życia ludzi, poprawa bytu ludzi pracy, sytuacja materialna społeczeństwa, standard życia, stopa życiowa, niskie renty, emerytury	13,8 (4)	17,0 (4)
Spokój w kraju, stabilizacja polityczna, normalizacja sytuacji wewnętrznej	13,1 (5)	13,1 (5)
Konsekwentne reformowanie gospodarki, zmiana systemu własności, zmiana systemu podatkowego, likwidacja nierentownych przedsiębiorstw, urynkowanie	9,3 (6)	1,3 (13)
Problemy rolnictwa i polityki rolnej, wyżywienie narodu, warunki życia na wsi, dostępność środków produkcji rolnej	7,1 (7)	7,2 (8)
System płac, relacje płac , zarobki, indeksacja, zabezpieczenie socjalne	5,8 (8)	8,1 (7)
Dyscyplina pracy, zmiana stosunku do pracy, dobra, rzetelna praca	5,0 (9)	3,9 (10)
Problemy budownictwa mieszkaniowego, sytuacja mieszkaniowa społeczeństwa	4,8 (10)	5,0 (9)
Uzyskanie pomocy z Zachodu	4,2 (11)	0,9 (20)
Praca rządu, zaufanie społeczeństwa do rządu, program rządu, utrwalenie układu władzy	4,2 (12)	8,7 (6)
Wzrost produkcji, poprawa jakości, wydajność pracy, motywacyjny system płac	3,7 (13)	1,3 (13)
Poprawa, zmiana sposobu zarządzania gospodarką, gospodarność, likwidacja marnotrawstwa, lepsza organizacja pracy, wykorzystanie rezerw, likwidacja zbędnych zarządzeń	3,3 (14)	1,1 (18)
Spłata zadłużeń	2,6 (15)	2,5 (11)

Uwaga: W nawiasach podano rangę według wielkości odsetka wskazań.

interpretować jako efekt zmiany układu sił politycznych, umocnienie się nowego rządu, obdarzanego dużym zaufaniem społeczeństwa. Warto zauważyć, że znacznie wzrosło zainteresowanie respondentów pomocą gospodarczą z Zachodu (z 0,9% we wrześniu do 4,2% obecnie), natomiast problematyka spłaty zadłużeń w dalszym ciągu rzadko skupiała uwagę rodaków (2,6%).

Na wysokim poziomie utrzymał się odsetek osób uważających, że spokój w kraju i stabilizacja wewnętrzna (13,1%) to najistotniejsze dla Polaków sprawy. Zdecydowanie niewielkie było natomiast zainteresowanie innymi kwestiami politycznymi (dane w procentach):

- demokratyzacja życia społeczno-politycznego	2,1
- zmiana ustroju, zmiana Konstytucji	1,3
- sytuacja międzynarodowa, stosunki Wschód - Zachód	1,5
- wydarzenia w Europie Wschodniej	0,5

Sprawy związane z pierwszym rządem powołanym z inicjatywy "Solidarności" są najważniejsze dla 4,2% badanych (we wrześniu dla 8,7%). Żaden z respondentów nie zaliczył do nich pracy Parlamentu i prezydenta.

Dziwić może małe zainteresowanie problemami ochrony środowiska (1,1% wskazań) i nikłe - sprawami oświaty i szkolnictwa (0,1%). Nikt z badanych nie wymienił jako istotnych: kondycji kultury polskiej oraz statusu wyższych uczelni i środowisk twórczych.

Poza nielicznymi wyjątkami cechy socjodemograficzne nie miały wpływu na odpowiedzi respondentów (tab.2 aneksu). Na problemy budownictwa mieszkaniowego częściej niż przeciętnie zwracali uwagę ludzie młodzi (8,4% w wieku do 29 lat wobec 4,8% wśród ogółu badanych), o spokoju i stabilizacji wewnętrznej mówili głównie emeryci i renciści (20,1 wobec 13,1%), natomiast o konieczności zmiany stosunku społeczeństwa do pracy - osoby w wieku 60 lat i więcej (odpowiednio: 8,2 i 5,0%).

Zagadnienia: pokonanie kryzysu(1), zasady reformowania gospodarki(2) i zmiany sposobu zarządzania nią(3) interesowały szczególnie dwie grupy społeczno-zawodowe - inteligencję (odpowiednio dla te-

matów: 1 - 46,9 , 2 - 15,6 i 3 - 3,1%) oraz właściciele prywatnych firm (50,0, 14,7, 8,8% w stosunku do przeciętnej 35,9, 9,3, 3,3%). Problem modernizacji przemysłu i likwidacji "luki technologicznej" został doceniony właściwie tylko przez prywatnych właścicieli (2,9 wobec 0,3%).

Na podstawie tych danych można sądzić, że właśnie te dwie grupy społeczne są najbardziej zainteresowane zmianą sposobu zarządzania, mogą więc stanowić oparcie społeczne dla reformatorów polskiej gospodarki.

Zestawienie wyników badań z ostatnich kilku lat wskazuje na stałe zainteresowanie respondentów pewnymi problemami (tab. 1 i 3 aneksu). Należą do nich:

- przewyciężenie kryzysu (na liście najważniejszych spraw pierwsza lub druga pozycja; około 30% wskazań);
- spokój w kraju i stabilizacja polityczna (zawsze zajmuje miejsce w pierwszej piątce; wskazania zmieniają się skokowo, w granicach: od prawie 30 w styczniu br. do 13,1% w listopadzie);
- stabilizacja cen, zahamowanie inflacji (zwykle na drugim lub trzecim miejscu; wskazania bardzo zróżnicowane: 9,7 w czerwcu br., 44,1% we wrześniu);
- zaopatrzenie rynku (zazwyczaj na trzeciej lub czwartej pozycji, niekiedy piątej; około 20% wskazań);
- poprawa warunków życia ludzi (zawsze w pierwszej piątce problemów; 10-20% wskazań).

Ważność tych spraw, a nie innych, może świadczyć o zaniepokojeniu społeczeństwa sprawami bytowymi. Nie słabnie ono od 1984 roku i nic nie wskazuje na to, aby w najbliższym czasie miały nastąpić jakieś zasadnicze zmiany w tej kwestii. Trzeba jednak dodać, że listopadowe zmiany wskazań charakteryzuje niespotykana wcześniej dynamika.

Ranga problemu jest ściśle związana z wydarzeniami politycznymi w naszym kraju. I tak, w styczniu br. na pierwszym miejscu znajdowała się (niezmiennie od sierpnia '88) sprawa spokoju w kraju i stabilizacji politycznej. Była to reakcja na falę strajków w sierpniu '88 i przeciągające się przygotowania do spotkania przy Okrągłym Stole.

W kwietniowym badaniu, zrealizowanym tuż po zakończeniu obrad, na piątym miejscu znalazła się sprawa realizacji postanowień Okrągłego Stołu (12,1%). W maju na drugim miejscu znalazły się demokratyczne wybory (26,2%).

We wrześniu '89, w wyniku urynkwienia gospodarki żywnościowej i drastycznego skoku cen żywności, za najistotniejszą sprawę 44,1% respondentów uznało stabilizację cen.

Po czerwcowych wyborach do Parlamentu dał się odczuć wyraźny spadek zainteresowania stabilizacją polityczną i demokratyzacją życia społeczno-politycznego (w kwietniu - 3,7, w listopadzie - 2,1%). Może to świadczyć o akceptacji społeczeństwa dla dokonujących się od czerwca zmian ustrojowych lub o tym, że społeczeństwo jest coraz bardziej przytłaczane problemami bytowymi.

Dla listopadowego sondażu charakterystyczne jest wzmożone zainteresowanie badanych reformowaniem gospodarki i zmianą systemu jej zarządzania.

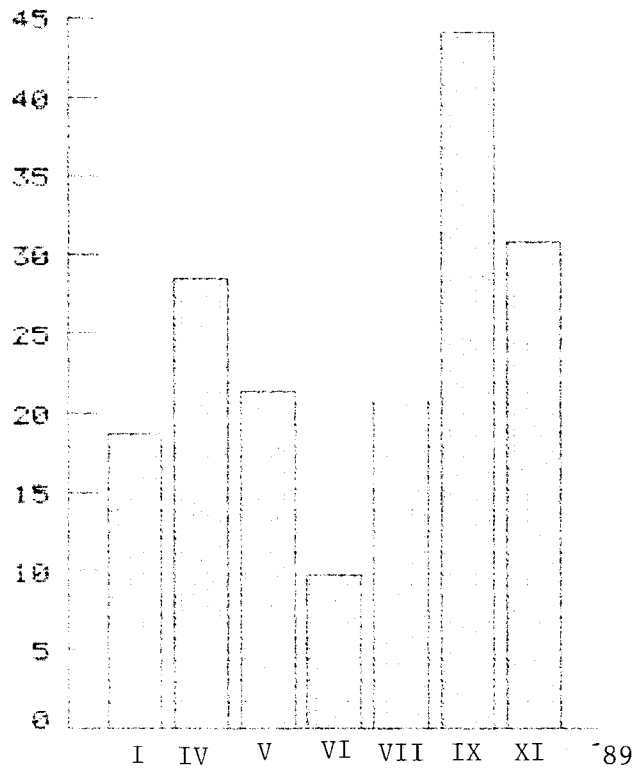
ANEKS

Tabela 1

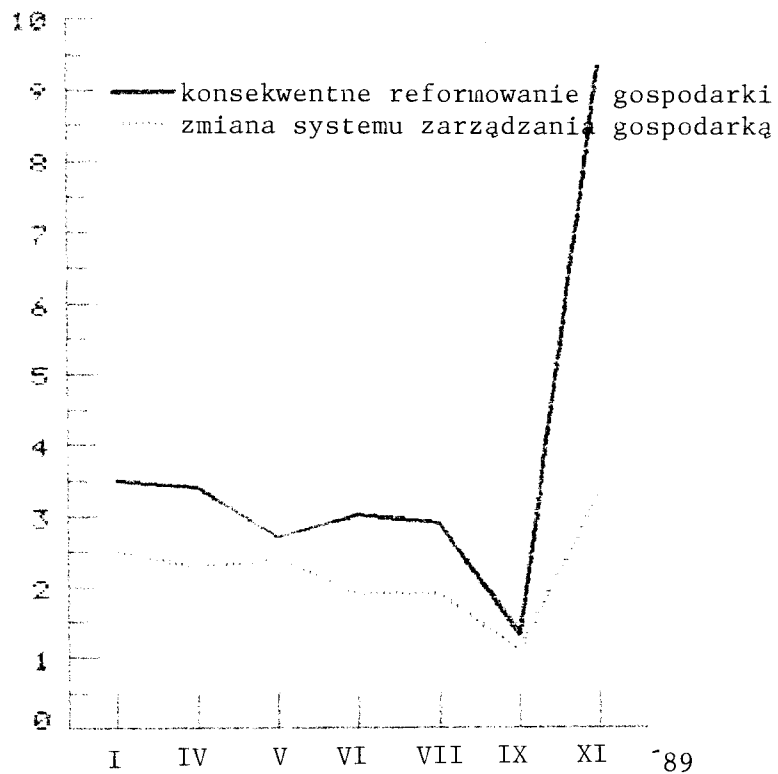
w procentach

Grupy problemów	Wskazania respondentów według terminów badań w 1989 r.						
	listopad	wrzesień	lipiec	czerwiec	maj	kwiecień	styczeń
Przezwyciężenie kryzysu, wyjście z kryzysu, stabilizacja gospodarcza	35,9 (1)	33,9 (2)	35,1 (1)	27,6 (1)	29,1 (1)	29,5 (1)	27,9 (2)
Stabilizacja cen, zahamowanie wzrostu inflacji, drożyzny, poprawa wartości ziółówki, zahamowanie podwyżek	30,8 (2)	44,1 (1)	20,0 (3)	9,7 (5)	21,4 (3)	28,5 (2)	18,7 (3)
Zaopatrzenie rynku, więcej towarów, niedostatek dóbr, poprawa funkcjonowania handlu, zapełnienie półek sklepowych	14,6 (3)	27,5 (3)	26,0 (2)	10,5 (4)	18,4 (5)	17,4 (4)	14,2 (4)
Poprawa warunków życia ludzi, poprawa bytu ludzi pracy, sytuacja materialna społeczeństwa, standard życia, stopa życiowa, niskie renty i emerytury	13,8 (4)	17,0 (4)	12,1 (5)	14,7 (3)	15,3 (6)	11,2 (6)	13,9 (5)
Spokój w kraju, stabilizacja polityczna, normalizacja sytuacji wewnętrznej	13,1 (5)	13,1 (5)	14,0 (4)	25,4 (2)	21,1 (4)	26,1 (3)	29,8 (1)
Konsekwentne reformowanie gospodarki, zmiana systemu własności, reforma systemu podatkowego, likwidacja nierentownych przedsiębiorstw, urynkwienie	9,3 (6)	1,3 (13)	2,9 (9)	3,0 (8)	2,7 (13)	3,4 (12)	3,5 (11)
Problemy rolnictwa i polityki rolnej, wyżywienie narodu, warunki życia na wsi, dostępność środków produkcji rolnej	7,1 (7)	7,2 (8)	11,9 (6)	3,7 (6)	4,5 (9)	6,3 (8)	2,9 (12)
System płac, relacje płac, zarobki, indeksacja, zabezpieczenie społeczne	5,8 (8)	8,1 (7)	8,5 (7)	3,3 (7)	6,7 (7)	9,2 (7)	5,8 (7)
Dyscyplina pracy, zmiana stosunku do pracy, dobra, rzetelna praca	5,0 (9)	3,9 (10)	2,2 (11)	2,3 (10)	3,3 (12)	3,9 (10)	4,1 (10)
Problemy budownictwa mieszkaniowego, sytuacja mieszkaniowa społeczeństwa	4,8 (10)	5,0 (9)	3,1 (8)	2,3 (10)	5,5 (8)	3,7 (11)	4,9 (9)

Uwaga: W nawiasach podano rangę grupy problemów według wielkości odsetka wskazań.

Rys. 1. Stabilizacja cen i zahamowanie wzrostu inflacji jako najważniejsza sprawa Polski i Polaków na przestrzeni 1989 roku

Rys. 2. Odsetki respondentów opowiadających się za konsekwentnym reformowaniem gospodarki i zmianą sposobu zarządzania nią na przestrzeni 1989 roku

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Wskazania respondentów na poszczególne grupy problemów									
	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
Ogółem	35,9	30,8	14,6	13,8	13,1	9,3	7,1	5,8	5,0	4,8
<u>Płeć</u>										
Mężczyźni	39,4	30,5	12,2	11,5	10,4	10,8	8,4	6,2	3,5	4,6
Kobiety	32,7	31,0	16,7	15,9	15,5	7,9	6,0	5,5	6,4	5,0
<u>Wiek</u>										
Do 29	41,6	32,0	14,6	12,4	8,4	8,7	6,8	6,8	3,4	8,4
30-39	37,3	30,6	15,1	12,0	14,1	12,2	5,0	4,5	3,6	6,0
40-59	34,9	32,7	14,3	13,9	11,6	10,1	8,1	6,0	5,4	2,5
60 i więcej lat	29,7	27,5	14,4	17,6	18,6	4,9	9,2	5,6	8,2	2,9
<u>Miejsce zamieszkania</u>										
Wieś	34,0	29,3	13,9	12,7	14,6	9,4	14,3	4,2	4,2	2,3
Miasto	36,9	31,6	15,0	14,6	12,1	9,3	2,7	6,9	5,6	6,4
<u>Wykształcenie</u>										
Podstawowe	30,6	25,6	14,1	16,5	15,4	5,7	11,2	5,2	6,0	2,6
Zasadnicze zawodowe	36,7	33,6	14,7	12,2	13,5	6,4	8,3	8,6	4,9	7,0
Średnie	40,2	35,7	15,9	10,8	11,9	14,3	2,1	4,5	4,2	6,9
Ponadśrednie	43,4	33,5	13,3	13,9	6,9	16,8	1,7	5,2	3,5	3,5
<u>Sektor zatrudnienia</u>										
Uspołeczniony	39,7	33,7	14,8	12,1	11,4	11,1	3,5	6,8	3,9	6,2
Nie uspołeczniony	31,8	29,8	15,1	11,1	13,8	8,2	19,0	2,3	4,6	3,0
Nie pracuje	33,1	27,3	14,4	19,4	16,3	6,3	5,8	6,8	7,6	3,9
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>										
Inteligencja	46,9	40,6	15,6	9,4	9,4	15,6	4,7	6,3	3,1	4,7
Pozostali umysłowi	40,3	38,1	15,3	11,6	10,1	13,1	1,5	4,5	3,7	6,3
Pracownicy handlu i usług	28,9	38,1	14,4	18,6	16,5	10,3	5,2	5,2	4,1	7,2
Robotnicy wykwalifikowani	40,2	28,0	13,0	9,2	11,1	9,2	5,4	8,8	3,8	7,7
Robotnicy do prac prostych	35,5	27,5	20,3	18,1	13,0	9,4	5,1	6,5	5,8	2,9
Rolnicy indywidualni	29,6	30,5	12,4	11,1	13,3	7,5	22,6	2,2	4,4	1,8
Prywatni właściciele	50,0	26,5	17,6	5,9	17,6	14,7	2,9	2,9	2,9	5,9
Emeryci i renciści	29,7	28,5	14,1	20,5	20,1	4,4	6,4	6,4	7,6	4,0
Pozostali niepracujący	39,4	25,0	15,2	17,4	9,1	9,8	4,5	7,6	7,6	3,8
<u>Dochód na osobę</u>										
Bardzo niski	41,9	29,4	11,0	12,5	16,9	14,0	6,6	4,4	5,1	2,9
Niski	36,4	24,1	14,7	17,1	18,2	7,7	10,1	2,8	5,6	4,9
Przeciętny	34,1	33,4	15,2	14,4	11,7	9,2	4,9	7,4	5,4	4,6
Wysoki	36,7	35,1	17,8	12,4	10,8	9,3	7,7	6,6	5,0	5,4
Bardzo wysoki	38,7	26,8	11,3	9,2	9,2	10,6	7,0	4,2	2,1	7,0
<u>Przynależność do PZPR</u>										
Należy	46,6	32,0	12,6	11,7	18,4	11,7	1,0	4,9	2,9	1,0
Nie należy	34,8	30,8	14,7	14,1	12,6	9,0	7,7	5,9	5,1	5,1
<u>Przynależność do organizacji społeczno-politycznych</u>										
PZPR lub stronnictwo	43,8	30,2	13,6	11,1	16,0	11,7	4,9	5,6	5,6	1,2
Inne organizacje	38,3	28,4	12,8	12,2	10,6	8,6	6,5	5,2	4,7	5,9
Nie należy	33,1	32,1	15,6	15,2	13,8	9,2	7,9	6,2	5,0	5,0
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>										
"Solidarność"	34,8	29,7	15,5	12,6	8,4	13,9	3,5	7,1	6,1	5,5
Inne związki	34,9	34,9	14,2	14,2	17,4	10,0	5,0	4,3	4,3	3,9
Nie należał	36,5	29,9	14,4	14,2	13,4	7,5	9,1	5,9	4,9	4,9
<u>Wyposażenie gospodarstwa domowego</u>										
Brak dóbr	27,8	25,0	16,7	19,4	8,3	13,9	8,3	5,6	5,6	5,6
Odkurzacz, lodówka	37,3	29,8	14,5	14,9	16,4	6,7	8,6	6,7	6,1	4,4
Telewizor kolorowy, pralka automatyczna	33,0	32,6	15,7	12,3	12,7	9,1	6,6	6,8	5,9	6,5
Samochód, domek letniskowy	38,4	30,3	13,2	13,8	10,5	11,8	13,8	3,7	2,9	3,1

a - Przewyciężanie kryzysu, wyjście z kryzysu, stabilizacja gospodarcza

b - Stabilizacja cen, zahamowanie wzrostu inflacji, drożyzny, poprawa wartości złotówki, zahamowanie podwyżek

c - Zaopatrzenie rynku, więcej towarów, niedostatek dóbr, poprawa funkcjonowania handlu, zaopatrzenie półek sklepowych

d - Poprawa warunków życia ludzi, poprawa bytu ludzi pracy, sytuacja materialna społeczeństwa, standard życia, stopa życiowa niskie renty i emerytury

e - Spokój w kraju, stabilizacja polityczna, normalizacja sytuacji wewnętrznej

f - Konsekwentne reformowanie gospodarki, zmiana systemu własności, reforma systemu podatkowego, likwidacja nierentownych przedsiębiorstw, urynkwienie

g - Problemy rolnictwa i polityki rolnej, wyżywienie narodu, warunki życia na wsi, dostępność środków produkcji rolnej

h - System płac, relacje płac, zarobki i indeksacja, zabezpieczenie socjalne

i - Dyscyplina pracy, zmiana stosunku do pracy, dobra, rzetelna praca

j - Problemy budownictwa mieszkaniowego, sytuacja mieszkaniowa społeczeństwa.

Tabela 3

Problemy ważne dla Polski i Polaków	I '84		V '84		IX '84		IV '86		VII '86		IV '87		VII '87		XI '87	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
Przewycięzanie kryzysu, wyjście z kryzysu, stabilizacja gospodarcza	37,5	I	35,4	I	40,5	I	37,2	I	25,4	I	30,5	I	31,2	I	29,7	I
Spokój w kraju, stabilizacja polityczna, porozumienie narodowe	27,3	II	26,4	II	29,7	II	26,7	II	22,1	II	14,5	IV	18,2	II	7,9	VII
Zaopatrzenie rynku, więcej towarów, poprawa funkcjonowania rynku, regulamentacja	18,6	III	18,3	III	21,6	III	15,3	IV	17,8	III	6,6	VIII	10,4	VI	15,7	IV
Polepszenie warunków życia, poprawa bytu ludzi pracy, standard życia, niskie renty i emerytury	12,9	IV	11,7	IV	16,2	IV	16,2	III	17,2	IV	16,6	III	15,5	III	20,1	II
Stabilizacja cen, zahamowanie wzrostu inflacji, podniesienie wartości złotych	10,8	V	7,8	VII	7,8	VI	14,1	V	10,4	VII	17,0	II	12,2	V	15,7	IV
Dyscyplina pracy, stosunek ludzi do pracy	7,8	VI	8,1	VI	6,0	VIII	6,0	VIII	5,7	X	5,8	IX	5,0	X	3,8	X
Spłata zadłużeń	5,7	IX	4,5	X	4,8	X	12,0	VI	7,9	VIII	9,5	V	13,6	IV	9,2	VI
Zmiana sposobu zarządzania gospodarką, likwidacja marnotrawstwa, lepsza organizacja pracy, wykorzystanie rezerw	5,7	IX	8,7	V	4,8	X	5,7	IX	6,7	IX	7,7	VII	8,8	VIII	9,4	V
Stosunki, relacja władza-społeczeństwo, zaufanie społeczeństwa do władzy	5,7	IX	5,7	IX	5,7	IX	2,4	XI	2,7	XII	1,4	XII	1,3	XI	2,1	XI
Zarobki, relacje płac	7,2	VII	6,0	VIII	6,9	VII	6,0	VIII	10,9	VI	5,4	X	5,2	IX	5,6	IX
Konsekwentne wdrażanie reformy gospodarczej, przestrzeganie zasad reformy	1,8	XI	3,6	XII	2,4	XI	3,6	X	3,8	XI	3,1	VI	10,0	VII	17,8	III
Problemy budownictwa mieszkaniowego	6,6	VIII	4,2	XI	8,1	V	9,6	VI	15,6	V	4,5	XI	8,8	VIII	6,1	VIII
Demokratyzacja życia społecznego, pluralizm polityczny	2,4	X	3,3	XIII	2,4	XI	1,5	XII	1,3	XII	0,7	XIII	0,7	XII	1,9	XII

Problemy ważne dla Polaki i Polaków	II '88		III '88		V '88		VI '88		VIII '88		XI '88	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
Przewycięzanie kryzysu, wyjście z kryzysu, stabilizacja gospodarcza	34,1	I	35,3	I	30,4	I	36,6	I	20,3	II	21,9	II
Spokój w kraju, stabilizacja polityczna, porozumienie narodowe	12,2	V	15,8	IV	22,3	II	13,2	V	32,8	I	26,9	I
Zaopatrzenie rynku, więcej towarów, poprawa funkcjonowania rynku, reglamentacja	11,3	VI	12,3	VI	13,4	V	16,0	IV	18,3	III	17,6	III
Polepszenie warunków życia, poprawa bytu ludzi pracy, standard życia, niskie renty i emerytury	22,1	III	21,9	II	15,4	IV	22,4	II	15,2	V	16,9	IV
Stabilizacja cen, zahamowanie wzrostu inflacji, podniesienie wartości złotych	27,6	II	17,6	III	19,8	III	20,0	III	18,2	IV	11,8	V
Dyscyplina pracy, stosunek ludzi do pracy	3,5	XI	4,7	XI	7,7	IX	5,5	X	8,5	VII	5,4	VII
Splata zadłużeń	9,5	VII	14,7	V	11,1	VI	10,2	VII	4,8	IX	5,2	VIII
Zmiana sposobu zarządzania gospodarką, likwidacja marnotrawstwa, lepsza organizacja pracy, wykorzystanie rezerw	5,0	X	7,8	IX	4,4	XI	4,9	XI	4,5	X	3,0	XI
Stosunki, relacja władza-społeczeństwo, zaufanie społeczeństwa do władzy	0,9	XIII	1,0	XIII	1,9	XIII	1,6	XIII	4,8	IX	2,9	XII
Zarobki, relacje płac	7,7	VIII	8,0	VIII	10,1	VII	9,4	VIII	9,8	VI	5,1	IX
Konsekwentne wdrażanie reformy gospodarczej, przestrzeganie zasad reformy	15,4	IV	11,5	VII	8,5	VIII	6,5	IX	6,0	VIII	4,5	X
Problemy budownictwa mieszkaniowego	6,1	IX	5,9	X	5,6	X	10,7	VI	4,5	X	11,6	VI
Demokratyzacja życia społeczno-politycznego, pluralizm polityczny	1,2	XII	2,4	XII	2,0	XII	2,2	XII	3,2	XI	2,7	XIII

a - procent respondentów; b - ranga problemów